

Krimmi Eesti Kultuuriseltsi esinaine Meeri Nikolskaja külastas Eestis olles eelmisel nädalal ka Raplamaad. Juuresolevatel piltidel on ta jäädvustatud Kehtna vallas Lau külas perekond Hindremäe kodutalus ja Mahtra talurahvamuuseumis ning selle juurde kuuluvas Eeru kõrtsis.

AARE HINDREMÄE fotod

Meeri Nikolskaja – eesti kultuurimälu hoidia Krimmis

1998. aastal juhtus Krimmi Eesti Kultuuriseltsi esinaine Meeri Nikolskaja lugema ühest Ukraina lehest intervjuud Eesti Vabariigi Riigikogu spiikri Toomas Saviga. See tegi talle haiget. Toomas Savi rääkis seal ajakirjanikule, kuidas Eesti riik hoolitseb siin kodu leidnud ukrainlaste eest, eraldab raha, et nad saaksid elus hoida oma kultuurimälu ning võiks arendada omakeelset haridust.

“Lugesin seda ja pisarad tulid silma. Meie kultuuriselts oli selleks ajaks kolm aastat vana ja mitte keegi, ei Ukraina riik ega Eesti Vabariik, ei tahtnud sellest kuuldagi,” meenutas Meeri Nikolskaja. Toona istus ta laua taha ja alustas kirja Toomas Savile. Kolm ööd kirjutas ta seda. Parandas, täiendas ja kohendas, enne kui ära saatis. Kirjas oli Krimmi eestlaste lugu, see, kuidas nad 140 aastat tagasi Krimmi rändasid, mis-moodi elasid, mida kannatasid ja kuidas ikka ka praegu eestlased tahavad olla.

Esimene kiri jäi vastusetä

Kiri läks teele, aga jäi vastusetä. Proua Meeri ootas aasta ja kirjutas siis uue kirja. Nüüd tulid vastused. Ja mitte ainult Riigikogust, vaid ka haridus- ja kultuuriministeriumist. Õige pea tulid ka esimesed külalised Eestist ja Eesti saatkond Ukrainas hakkas suguvendade-õdede tegemiste vastu huvi tundma.

Muu hulgas kirjutas proua Meeri härra Toomasele kellestki August Luukasest, mehest, kes rändas kahekümnendatel aastatel Krimmi eesmärgiga õpetada sealsete eestlaste lastele emakeelt.

Vähe sellest, kirjutas võis proua kõrgele aukandjale teatada, et (kummaline küll!) Krimmis on ikka veel neid inimesi, kes tahaksid, et nende lapsed oskaksid esivanemate keelt. Ta sai kirjale lisada nimekirja 35 lapse nimega, kes tahaksid eesti keelt õppida. Paraku pidi ta tunnistama, et kogukonnas ei ole enam kedagi, kes võiks ise seda tööd teha ja sellepärast pidi ta küsima, kas Eesti riik ei saaks siin Krimmi eestlastele kuidagi appi tulla.

Nagu me nüüd teame, võeti Eestis seda abipalvet väga tõsiselt – 2002. aastal tuli esiisade maalt Aleksandrovka külla esimene eesti keele õpetaja. Aga nende kahe kirja järel on Krimmi eestlaste elus muidki muutusi. Näiteks see, et Aleksandrovka õpetaja käib igal nädalalõpul Simferopolis (üks ots umbes 80 kilomeetrit) eesti keelt õpetamas ka täiskasvanutele.

Side rahvuskaaslastega seltside kaudu

Muide, ka Meeri Nikolskaja ise käib neis keeletundides, kuigi räägib väga ilusat ja puhast eesti keelt. Milleks ei saa ma küsimata jätta. Selleks, et teiste eestlastega

Uhke oma lapselapse üle

Nüüd, eelmisel nädalal, oli Meeri Nikolskaja jälle kord Eestis käimas. Paljude väga erinevate kohtumiste hulka oli plaanitud ka lühike külaskäik Nädalise toimetusse. Toimekat daami oli saatmas sinne suur Krimmi eestlaste sõber ja eestkõneleja Aare Hindremäe.

Meeri Nikolskajal oli sõiduks kaks olulist põhjust. Kõigepealt tõi ta Krimmi eestlaste kohta täiendavaid materjale Järvamaa mehele Eduard Lepikule, kes paneb praegu kokku ühte sealset ajalugu puudutavat käsikirja. Teiseks tahtis ta näha oma lapselast, kes tuli 2003. aastal esimese Ukraina eestlasena Eestisse kõrgharidust omandama. Toona kirjutas Maaleht bürokraatlikest vintsutustest, millega 17aastane Tanja Pohil esivanemate maal kokku pidi puutama ja kuidas vanaproua Meeri pidi neid paberlikke karisid siin likvideerimas käima.

Nüüd on Tanja Tallinna Tehnikaülikooli kolmandal kursusel ja räägib üsna talutavalt eesti keelt. Tulles teadis vaid mõnda sõna, millest ei osanud ühtegi lauset kokku panna. Meeri Nikolskaja on rahul ja uhke. Täpselt nii ta ütleski: “Ma olen Tanja üle uhke!” Aga seda öeldes ei peegeldu hääles mitte uhkus, vaid emaarmastus, mis on kõigis naistes nii loomulikult olemas.

suhelda, et oma emakeeles rääkida. Võib arvata, et umbes sama alateadlik vajadus hoida ja säilitada oma kultuuri sunnib ka teisi nendesse keeletundidesse. Ja see tõstab iseteadvust.

Krimmi eestlaste seltsis on kirjas umbkaudu 300 inimest. Seda, kui palju on Ukrainas eestlasi, ei tea keegi päris täpselt. Räägitakse 4000 inimesest, aga see arv tuleneb viimasest rahvaloendusest, mis ei kajasta tegelelikku pilti.

Üsna palju on neid eestlasi, kes ei taha ennast enam eestlaseks tunnistada. Üheks põhjuseks on väga vanad

sünnimused möödunud sajandi kolmekümnendate aastate lõpust, kui maad vapustas repressioonide laine, mille käigus süüdistati mujalttulnud (eestlasi näiteks) koostöös rahvusvahelise imperiaalsusega. See andis ideaalse võimaluse võimekamate arreteerimiseks. Vähe oli neid, keda pärast kinnipidamist veel nähti... Teine põhjus on tunduvalt inimlikum: aastakümnetega on side rahvuskaaslastega katkenud ja kultuurijuured närhunud. Normaalne assimilatsioon on nad neelanud ja ära seedinud. Võiks öelda, et tegelikult on see ju üldse ime, et enam kui sada

aastat pärast väljarändamist ja pärast kõiki kogetud vintsutusi (kaasa arvatud isadema kauaaegne suhteline ükskõiksus) üldse on veel neid, kes tahavad oma lastes eestlasi näha. See on tõesti imekspandav. Ja see ime on tõsiasi ainult tänu neile inimestele, kes eesti elu ja kultuuri seal kaugel väärtustavad ning elus hoiavad.

Eesti mälu keskus Eesti Selts seisab koos Harkovi, Lvovi ja Odessa regionaalsetest osakondadest ning Kiievi ja Krimmi kultuuriseltsidest. Viimasel on 7 osakonda. Meeri Nikolskaja tunnistab, et noori on nendes nimekirjades praegu vähe. Noored mõtleavad, kust tööd saada ja kuidas ennast teostada. Vanematel on rohkem aega otsida endas mälestusi möödunud aegadest, oma vanematelt ja nende juttudest. Aga tegevuse aktiviseerudes tuleb juurde ka nooremaid ja mis eriti oluline, lapsi, kes jäävad rahvuspisikut ja seda vana mälestust edasi kandma.

Eesti riigi huvi hakkab jälle vaibuma

Ometi ei saa Meeri Nikolskaja öelda, et selle ja paljude teiste asjade taga on Eesti riigi abi. Vahepeal plahvatuslikult kasvanud ametnikkonna esindajate huvi on vaikselt jälle soikunud. Ja võib ehk koguni üldse kaduda koos praeguse Eestit Ukrainas esindava saadiku väljavahe-tamisega. Meeri ütles, et neil on põhjust seda karta.

Põhilised aitajad ja toetajad on olnud eestlastest eraisi-

kud. Paraku on nende võimused ju teadupärast raamidesse surutud. Riiklik abi on piirdunud toetusega seltsi eestikeelsele lehele. Proua Nikolskaja loodab, et see abi jääb kestma, kuigi praeguseks, st aprilli alguseks, polnud toimetuse arvele Eestist veel sentigi laekunud. Samas saaks riik kaugel elavaid rahvuskaaslasi paljudes asjades aidata. Kui tahaks... Aga see ei pruugi olla tahtmise või mittetahtmise taga kinni. Huvi puudus ja jahe suhtumine võib tuleneda lihtsalt ametkondlikest rutiinidest, mis on meie elu siin, Eestiski, aina rohkem ja rohkem mõjutama hakanud.

Aga Meeri Nikolskaja on optimistlik. Kui ta räägib Ukraina eestlaste tegevuse järjepidevustst, siis toob ta näiteks enda. Aktiivselt hakkas ta eesti seltsielu arendamisega tegelema alles kaheksa aastat tagasi. Selleks ajaks oli ta olnud juba kaks aastat pensionil. Ja tõukejõu sai ta oma emalt, kes rääkis talle mitmel korral, et on kuulnud mingist eestlaste Simferoopoli ühendusest ja sealse ajaloomuuseumi huvist selle rahvakillu saatuse vastu. Ta pani korduvalt tütrele südamele, et võiks need eestlased üles otsida. Tütar venitas selle asjaga, oli muudki teha. Kord, see oli juba veidi enne surma, sai ema kannatus otsa ja ta ütles rõhutatult: “Sa oled ju eestlane!” See mõjus.

Praegu on Krimmi kultuuriseltsi esinaine esimeseks abiliseks tema vanem tütar...